

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРИХИЛЬНОСТІ ДО ЛІКУВАННЯ У ПАЦІЄНТІВ З
ВПЕРШЕ ДІАГНОСТОВАНИМ ТУБЕРКУЛЬОЗОМ ЛЕГЕНЬ І
ЕФЕКТИВНІСТЮ ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНОЇ ТЕРАПІЇ**

Твердохліб Г.Ф., Норе́йко С.Б., Степова Н.О., Карташова С.В.

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

Актуальність. Актуальність проблеми підвищення захворюваності на туберкульоз в Україні та у світі залишається незаперечною. Не дивлячись на успіхи в подоланні туберкульозу, він і на сьогодні залишається глобальною проблемою охорони здоров'я, адже майже третина населення світу інфікована мікобактеріями туберкульозу, а саме захворювання наразі посідає 13- те місце серед найсмертоносніших захворювань.

Найважливішим чинником зменшення резервуару туберкульозної інфекції та покращення епідемічної ситуації по туберкульозу, було і залишається ефективне лікування пацієнтів з цим захворюванням. Та, на жаль, окрім безпосереднього прийому протитуберкульозних препаратів, що, безперечно, є провідним чинником, на ефективність лікування впливає ще багато інших факторів.

Насамперед необхідно відмітити прихильність до лікування. Адже досить часто спостерігається низька ефективність лікування у пацієнтів без прихильності до лікування. За даними літератури, рівень прихильності до лікування у світі є шокуючим. В низці оглядів літератури було продемонстровано, що прихильність до лікування в середньому становить 47 %. Прихильність до лікування в основному залежить від того, наскільки пацієнт оцінює ризики, пов'язані із основним захворюванням. Адже, різна коморбідна патологія може по різному впливати у пацієнтів на прихильність до лікування.

Тому, **метою нашого дослідження** стало вивчення взаємозв'язку прихильності до лікування у пацієнтів з вперше діагностованим туберкульозом легень та ефективністю протитуберкульозної терапії.

Матеріали і методи дослідження. Дослідження проводилося на базі КНП КОР «Київський обласний спеціалізований медичний центр». У дослідження включено 90 пацієнтів із вперше діагностованим туберкульозом легень.

Критеріями включення були: вперше діагностований туберкульоз легень, вік старше 18 років, завершений курс інтенсивної фази лікування.

Критеріями виключення були: мультирезистентний туберкульоз, тяжкі супутні захворювання, перерване лікування з немедичних причин.

Для вивчення обізнаності про фактори ризику та прихильності до лікування була створена репрезентативна вибірка. Було рандомізовано 90 пацієнтів. При рандомізації був врахований розподіл пацієнтів у досліджуваній когорті за віком та статтю. Середній вік склав $44,85 \pm 10,04$ років. Чоловіків було 54 осіб (60 %) та 36 жінок (40%). Чоловіки були старшими за жінок ($54,43 \pm 9,69$ років проти $31,6 \pm 10,17$ років, $p=0,026$). Обізнаність пацієнтів з вперше діагностованим туберкульозом легень щодо факторів ризику розвитку резистентності та наявності у них прихильності до лікування, оцінювались на підставі певних критеріїв.

Рівень прихильності визначався за такими показниками: регулярність і безперервність прийому протитуберкульозних препаратів; дотримання режиму лікування та рекомендацій лікуючого лікаря.

Ефективність лікування визначали за такими показниками: клінічне покращення; конверсія мокротиння; рентгенологічна динаміка; завершення інтенсивної фази лікування і переведення пацієнта на підтримуючу фазу.

Статистичний аналіз проводився із застосуванням методів описової статистики та критерію χ^2 для оцінки достовірності відмінностей.

Результати дослідження. Пацієнтів в результаті дослідження було розподілено на три групи: з високою прихильністю до лікування (≥ 90 % прийнятих доз), що зустрічалось у 53,3 % пацієнтів; з помірною прихильністю (70–89 %) – серед 30 % пацієнтів та з низькою прихильністю (< 70 %) - у 16,7 %.

Згідно отриманих даних, у пацієнтів із високою прихильністю до лікування значно частіше відзначалася: конверсія мокротиння, регресія інфільтративних

змін на рентгенографії, завершення інтенсивної фази лікування і успішне переведення пацієнтів на підтримуючу фазу.

Основними причинами зниження прихильності були: побічні реакції на протитуберкульозні препарати, соціально-економічні фактори; недостатня поінформованість про захворювання та його ускладнення, які виникають при порушенні режиму лікування.

Статистичний аналіз показав достовірний зв'язок між рівнем прихильності та ефективністю лікування ($p < 0,05$).

Висновки. У пацієнтів з туберкульозом легень рівень прихильності до лікування є важливим фактором ефективності протитуберкульозної терапії.

Отримані результати підтверджують важливу роль прихильності до лікування у досягненні позитивних результатів лікування туберкульозу: висока прихильність до лікування асоціюється з достовірно вищими показниками клінічного одужання.

Низька прихильність значно знижує ефективність протитуберкульозної терапії і асоціюється з підвищеним ризиком розвитку невдачі лікування, рецидиву захворювання чи формування лікарської резистентності.

Суттєвий вплив на прихильність до лікування мають соціальні фактори, психологічна підтримка та взаємодія між лікарем і пацієнтом. Тому, дане питання потребує подальшого дослідження і розробки дієвих стратегій формування обізнаності про поведінкові фактори ризику як методу підвищення ефективності лікування відповідно до можливостей і потреб системи охорони здоров'я України.